

EuropaSecura 2020
Bezpečnostní analýza
Írán

Jihočeský kraj
Gymnázium Vítězslava Nováka Jindřichův Hradec
Adam Boček, Ondřej Vlček, Petr Kolář
18.4. 2020

OBSAH

1	Úvod	3
1.1	Historie konfliktu.....	3
1.2	Zájmy stran.....	3
2	Aktuální situace	4
2.1	Rok 2015–2020.....	4
2.2	Dopad ve světě.....	4
2.2.1	Dopad na světovou ekonomiku.....	4
2.2.2	Odpověď EU.....	4
2.2.3	Odpověď USA.....	4
3	Možnosti dalšího vývoje	5
3.1	Klíčové otázky a budoucí vývoj.....	5
4	Doporučení EU	6
5	Závěr	6
5.1	Naše názory.....	7
6	Zdroje	7
6.1	Reflexe zdrojů.....	9

1 Úvod

Írán, respektive Íránská islámská republika, se svým postavením a nerostným bohatstvím má důležitou roli nejen v regionální, ale i ve světové politice. Sousedí s mnoha státy-Pákistán, Afghánistán, Turkmenistán, Ázerbájdžán, Turecko, Irák a Kuvajt. Je známý zejména těžbou ropy, zemního plynu a kovů. Vývoz ropy (Írán vlastní 10 % světových zásob) a zemního plynu (15 % světových zásob) dělá z Íránu energetickou velmoc a to mu umožňuje silný politický vliv. Írán je islámsky orientovaný stát v čele s duchovním vůdcem Chameneím a prezidentem Hasanem Ruháním.

V této práci se budeme soustředit na dosavadní konflikt, ve kterém se Írán ocitl. Jeho vliv na EU a NATO a možné vyřešení, nebo naopak možné obnovení hostilit mezi státy.

Položme si klíčové otázky. Jak ovlivní situaci v Perském zálivu a na Blízkém východě vztahy mezi USA a Íránem? Jaké ohrožení by v budoucnu znamenal íránský jaderný arzenál pro EU a státy NATO? Jak se budou dále vyvíjet vztahy USA a EU s Íránem? Jak dlouho by mohl tento konflikt trvat?

1.1 Historie konfliktu

Hostilita mezi státy není nic nového a táhne se až k islámské revoluci v roce 1979. Jedním z prvních zásahů byl íránský útok na americkou ambasádu, kde skupina muslimů zajala 52 civilistů a členů personálu.

Dalším zásahem do vztahů těchto států byla Irácko-Íránská válka (22.9. 1980-22.8. 1988), kde se Írán ocitl sám proti Iráku, který byl podporován světovými mocnostmi, zejména USA. Irák chtěl obsadit Chúzistán, aby měl lepší přístup k Perskému zálivu.

Ničemu nepomohlo ani sestřelení íránského civilního letadla během Íránsko-Irácké války americkou lodí USS Vincennes, za což se Amerika nikdy řádně neomluvila. Na tuto situaci se tehdejší viceprezident George H. W. Bush vyjádřil takto: „Nikdy se jménem USA neomluvím... je mi jedno, jaká jsou fakta, já nejsem člověk, co se neomlouvá za USA“^{***}. Tímto výrokem se staly už tak vyhrocené vztahy ještě vyhrocenějšími.

^{***}Zdroj citace: (Let Iran Air 655, 2020)

1.2 Zájmy stran

Írán se snaží udržet si svoji nezávislost od světových mocností, především od USA. To vedlo k tomu, že odmítl prodávat svou ropy za dolary, a také to vedlo k nepokojům kvůli americkým jednotkám na Blízkém východě. Írán také hledá způsob jak se „pomstít“ za úspěšný atentát na svého vrchního generála.

Amerika netají své záměry o nastolení své moci na Blízkém východě, zejména nad Íránem, Irákem a oblastí Perského zálivu. Především si chtějí uchovat svoji vojenskou přítomnost v těchto oblastech.

2 Aktuální situace

2.1 Rok 2015–2020

V roce 2015 vyjednal americký prezident Barack Obama s Íránem takzvanou „Íránskou jadernou dohodu“, v které šlo především o to, aby Írán nemohl vlastnit velké množství obohaceného uranu a nemohl vyrábět jaderné zbraně. Připojily se k ní další světové mocnosti včetně EU. Z důvodů narušení dohody ze strany Íránu, Amerika pod vedením prezidenta Donalda Trumpa od dohody v roce 2018 odstoupila. Na počátku roku 2020 byl při americkém útoku zabit přední íránský generál Kásim Sulejmání, který velel jednotkám Quds.

Situace se pro Írán zhoršila, když kvůli zvýšené bojové pohotovosti sestřelili civilní letadlo Boeing 737-800, kde na palubě bylo 167 cestujících. Toto neštěstí nikdo nepřežil. Teherán ze začátku svoji vinu popíral, ale později se k nehodě přiznal.

V současné době se konflikt zmírnil kvůli celosvětové pandemii nemoci COVID-19. Obě země mají své problémy s tímto virem, a to odvádí pozornost, či investice a snahu do vojenských nákladů a přesouvá je do nákladů lékařských za účelem snížit ztráty na životech svých občanů.

2.2 Dopad ve světě

Na začátku roku 2020 byla situace na zatím nejvyšší příčce, jelikož byl spáchán atentát na íránského generála Kásima Sulejmáního. Íránská vláda hrozila otevřeným konfliktem s USA. Lidé na sociálních sítích už spekovali o 3.světové válce, ke které naštěstí nedošlo.

USA po nehodě s ukrajinským letadlem vyhlásila zákaz letů nad oblastí Íránu a Iráku.

2.2.1 Dopad na světovou ekonomiku

Dopad na světovou ekonomiku sice nebyl vážný, ale byly vidět vzrůsty cen pohonných hmot a zlata. Investoři byli z důvodu napětí mezi Íránem a USA zdrženliví před dalšími nákupy. Kvůli pandemii COVID-19 začaly ceny klesat.

2.2.2 Odpověď EU

Předseda Evropské rady Charles Michel se k tomuto konfliktu vyjádřil tak, že věří v mírové řešení konfliktu. Dle něho si EU bude chránit své zájmy a zájmy svých spojenců. EU zároveň podporovala Írán finančně z důvodů amerických sankcí, ale v dnešní době Francie, Německo a Británie podávají stížnosti proti Íránu z důvodů porušení již zmíněné Íránské jaderné dohody.

2.2.3 Odpověď USA

Amerika byla dle prezidenta Donalda Trumpa připravena se mobilizovat v případě otevřeného vojenského konfliktu s Íránem. Na území Blízkého východu má připravené vojenské základny a akce, které v nedávné době v těchto oblastech podstoupila, by ji dokázali pomoci proti Íránské hrozbě.

3 Možnost dalšího vývoje

3.1 Klíčové otázky a budoucí vývoj

Jak ovlivní situaci v Perském zálivu a na Blízkém východě vztahy mezi USA a Íránem?

Perský záliv je jedním ze středisek těžby ropy. Konflikt v jeho okolí by mohl znamenat přerušení vývozu těchto přírodních surovin, a tak těžce zasáhnout země závislé na dovozu ropy z této oblasti a i státy, které ji vyvážejí např. Kuvajt, Spojené arabské emiráty, Irák a Katar.

Jaké ohrožení by v budoucnu znamenal íránský jaderný arzenál pro EU a státy NATO?

Jedno z hlavních nebezpečí, které tvoří jaderný arzenál každé země je hrozba absolutního zničení. Avšak íránský jaderný arzenál tvoří největší problém pro EU, jelikož v případě konfliktu je právě EU jeden z hlavních a nejbližších cílů jaderného útoku ze strany Íránu. V případě útoku by byly ohroženy balkánské státy a východní Evropa. Dalším cílem by pak mohli být blízcí spojenci USA, především Izrael, Kuvajt i Saúdská Arábie.

Jak se budou dále vyvíjet vztahy USA a EU s Íránem?

EU s OSN se v celosvětovém hledisku zaměřují na udržení světového míru a vyhýbají se vzniku ozbrojených konfliktů, proto lze předpokládat, že se budou i nadále snažit udržovat nepokoje v oblasti na co nejnižší úrovni. USA mají své vlastní zájmy, a to je především udržení vojenské přítomnosti a hlavně kontroly nad oblastí nejen z důvodů nerostných surovin, ale i z důvodu terorismu. Mnohé teroristické skupiny právě v těchto oblastech udržují svá hlavní sídla. Írán se těmito pokusy USA bude bránit co nejvíce bude moci z důvodu své ambice stát se hlavní velmocí v této oblasti. Do té doby, co si Írán bude chtít udržet svoji moc v oblasti a také se budou USA angažovat, budou spory pokračovat.

Jak dlouho by mohl tento konflikt trvat?

Konflikt je výsledkem mnoha agresivních gest z obou stran. Z americké především jejich podpora Iráku (ekonomicky, vojensky) a také sestřelení íránského civilního letadla v roce 1988. Z íránské strany za útok na ambasádu a porušení jaderné dohody. Dalším gestem ze strany Íránu je snaha vývoje jaderné hlavice pomocí technologie tzv. dvoubodového implozivního záření (existence je tajemstvím v USA i ve Velké Británii). Hlavice by nemusela ohrozit přímo Ameriku, ale i tak ohrožuje její spojence. Vypadá to, že konflikt bude trvat, dokud se Írán nepodvolí a nezbaví se svého jaderného výzkumu a také svého nároku na kontrolu nad oblastí Blízkého východu, což mohou být i desítky let.

4 Doporučení pro EU

EU by měla své zájmy v této oblasti chránit co možná nejvíce. Snaha o navázání obchodních vztahů s těmito státy a jejich politická spolupráce by mohla být prospěšná pro obě strany a další orgány EU by mohly pomáhat při rozvoji měst, vzdělání, medicíny a práv v Íránu, Iráku a dalších zemích v této oblasti. Je možné, že by se sen Íránu vyplnil a stal se tak hlavní velmocí v oblasti. Nadále by se díky této spolupráci mohla v očích států Blízkého východu stát EU cenným obchodním partnerem. Dalším problémem, který by EU v této oblasti měla řešit je Íránský jaderný program. I kdyby se EU dostala do dlouhodobější spolupráce s Íránem, tak jejich jaderný program pořád představuje nebezpečí a měl by být zrušen co nejdříve. Tohoto ale nejspíše EU nedosáhne do doby, co bude Írán ohrožován USA.

Pokud bude Írán nadále porušovat jadernou dohodu, tak by EU měla nastolit obchodní sankce na íránské obchodní komodity.

Chránění obchodních zájmů je a bude pro EU velmi důležité.

EU by měla nastolit obchodní sankce, jelikož vojenský zákrok by mohl vyvolat vojenský konflikt mezi Íránem a EU.

Potenciální riziko vychází z velkých ekonomických sankcí navrhovaných USA na Írán, což by mohlo znamenat kolaps íránské ekonomiky a následně vnitrostátní íránský konflikt. Další riziko ze slabé centrální vlády může být vzestup nových organizací, které by se mohly stát bezpečnostní hrozbou pro tento region, EU nebo USA. Mezi další rizika patří kybernetické útoky a ochromení obchodu s ropou. Menší riziko potom hrozí napadení spojenců USA Íránem.

My si myslíme, že vojenský zásah na Írán by měl být poslední možností řešení konfliktu. Nejdříve by se mělo zkusit vyjednání další smlouvy. Kdyby se toto nepodařilo, tak je třeba na něj uvalit sankce na dovoz zboží. V případě dalšího porušování lidských práv by se měl obnovit zákaz vývozu do Íránu týkající se vybavení, které by mohlo být použito k vnitřním represím, a vybavení pro sledování telekomunikace.

5 Závěr

Írán má velmi strategickou polohu, má velmi silnou armádu a když přijde na ozbrojený konflikt, tak se jen tak nevzdá. Díky nerostnému bohatství se dá řadit mezi ekonomicky silné státy a v jeho oblasti by se dalo mluvit o velmoc. Avšak jeho spory s USA se neustále zhoršují a nemůžeme přesně říci, kam se to v budoucnu dostane. Prozatím se žádného ozbrojeného konfliktu nemusíme obávat, jelikož svět bojuje spíše s korona-virovou pandemií.

5.1 Naše názory

Podle mého názoru Írán válku s USA nechce a taková válka by byla velmi destruktivní. Ohledně jejich jaderného programu si myslím, že do doby, co ho budou využívat jen pro své vědecké účely, se žádný větší vojenský konflikt konat nebude.

Petr Kolář

S Petrovým názorem se ztotožňuji. Pouze bych rád ještě dodal, že Írán si musí být vědom ekonomické, vojenské síly a vůbec celkového vlivu na celosvětové dění ze strany USA.

Adam Boček

Podle mě otevřený konflikt není v zájmu USA ani Íránu. USA slíbily stáhnutí svých jednotek z Blízkého východu a Írán má problémy s hospodářskými sankcemi i napětím ve společnosti. Situace se sice zklidnila, ale na Blízkém východě je stále spousta konfliktů (např. izraelsko-palestinský nebo syrský), kterých se může Írán a jeho spojenci zúčastnit. Dále se ztotožňuji s názory Petra i Adama.

Ondřej Vlček

6 Zdroje

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/01/09/the-european-council-president-called-upon-the-iranian-president-to-avoid-posing-irreversible-acts/>

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/iran/>

<https://www.valka.cz/13801-Soucasna-zahranicni-politika-Iranu-3-Soudobe-zahranicne-politicke-vztahy>

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%8Dr%C3%A1n#Isl%C3%A1msk%C3%A1_republika

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ir%C3%A1cko-%C3%ADr%C3%A1nsk%C3%A1_v%C3%A1lka

<https://en.wikipedia.org/wiki/Iran>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Krize_v_Persk%C3%A9m_z%C3%A1livu_2019%E2%80%932020

https://cs.wikipedia.org/wiki/Let_Iran_Air_655

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ekonomika_%C3%8Dr%C3%A1nu

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zabiti-solejmaniho-bylo-krokem-k-odvraceni-valky-tvrdi-trump/1838413>

<https://zahranicni.ihned.cz/c1-38970810-tajna-zprava-iran-testoval-jadernou-hlavici-ktera-oficialne-vubec-neexistuje>

<https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/jakou-rolí-sehrává-eu-v-konfliktu-mezi-teheranem-a-washingtonem/>

<https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/eu-bude-i-nadále-prosazovat-jadernou-dohodu-s-iranem-z-niz-vcera-odstoupily-usa/>

<https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/komise-se-opet-postavila-za-iran-posle-mu-18-milionu-eur/>

<https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/francie-nemecko-a-britanie-podávají-stíznost-na-iran-za-porušování-jaderné-dohody/>

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/DOC_10_2

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/PESC_08_115

<https://www.investicniweb.cz/news-ceny-ropy-i-zlata-rostou-napeti-na-blízkém-východě-zvýšily-útok-iranu-na-americké-základny-a-pád-civilního-letounu-u-teheranu/>

<https://www.kurzy.cz/zpravy/526012-wall-street-7-1-mírný-pokles-v-očekávání-dalšího-vývoje-americko-iránské-krize/>

<https://www.kurzy.cz/zpravy/526456-ukrajinské-dopravní-letadlo-jíme-sestřelili-omylem-my-priznal-iran/>

<https://www.kurzy.cz/zpravy/525801-souhrn-6-1-druhý-týden-startuje-ve-znamení-další-escalace-napeti-mezi-usa-a-iranem-pozlobil/>

<https://www.kurzy.cz/zpravy/525980-kyberútok-ci-ochromení-obchodu-s-ropou-na-tyto-cíle-muze-iran-uderit/>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/truchlení-za-solejmaniho-odveta-i-pád-letadla-horký-týden-v-iranu-v-souvislostech-86183>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/iran-proti-usa-je-to-psychologická-válka-teheran-jen-stráší-tvrdí-expert-86357>

https://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlášení_a_stanoviska/archiv_prohlášení_a_stanoviska/archiv_2006/x2006_01_11_obnovení_iránského_jaderný_výzkum.html

https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/asie-a-oceanie/iran-zvazuje-trinact-scenaru-uvést-tajemník-iránské-rady_537593.html?showTab=diskutovane

<https://www.euroskop.cz/8956/34285/clanek/protiteroristická-koalice-v-iraku-musi-podle-eu-pokracovat/>

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1560686-iran-uzavrel-s-mocnostmi-dohodu-o-svem-jadernem-programu>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/mapa-jaky-je-dostrel-iranskych-raket-85931>

6.1 Reflexe zdrojů

Na toto téma se našlo mnoho článků. Některé byly velmi pěkně zpracované a obsahovaly pravdivé a ověřitelné informace. Největším problémem však bylo tento článek objevit.

Co se týče dezinformačních webů. Nemyslíme si, že bychom na nějaký narazili, ale bylo potřeba si informace ve člancích ověřovat. Tyto weby je možné rozeznat podle toho, jestli se zaměřují na sdělení informací nebo se zajímají pouze o čtenost svých článků.